

Naslov originala
Katarina Mazzeti
Graben i graven bredvid

Katarina Mazeti

FRAJER SA SUSEDNOG GROBA

Sa švedskog prevela
Suzana Živković

Oversattningen har fått stöd från Statens Kulturråd.
Prevođenje ove knjige pomogao je Državni savet za kulturu
Kraljevine Švedske.

ODISEJA
Beograd, 2012.

*Ko će stati na stranu mrtvih?
Braniti njihova prava,
slušati njihove probleme
i polivati njihovo cveće?*

Mene treba da se pazite!

Ogorčena, sama žena, sa izrazito devijantnim emotivnim životom. Ko zna šta ću uraditi pri sledećem punom mesecu?

Pretpostavljam da ste čitali Stivena Kinga?

Sedim na uglučanoj tamnozelenoj klupi, na grobu svog muža i nerviram se zbog njegovog nadgrobnog spomenika.

U pitanju je mali, diskretan prirodni kamen, na njemu je ugravirano samo njegovo ime, Erjan Valin, napisano strogim slovima. Jednostavan, da ne kažem preterano jasan, baš kao što je i on sam bio. Sam ga je i izabrao, ostavio je uputstva u Fonu-sovoj¹ beloј fascikli.

Bez ikakvog razloga. Mislim, nije bio ni bolestan.

Tačno znam šta je hteo da kaže svojim spomenikom: *Smrt je potpuno prirodan deo prirodnog ciklusa*. Bio je biolog.

E, pa, hvala ti na tome, Erjane.

Sedim ovde nekoliko dana u nedelji u vreme ručka i bar jednom tokom vikenda. Ukoliko počne da pada kiša, izvadim svoj plastični mantil za kišu koji se može presaviti i spakovati u malu kovertu. Užasno je ružan, našla sam ga u maminoј komodi.

¹ *Fonus* – pogrebno preduzeće u Švedskoj. – Prim. prev.

Ima nas mnogo ovde na groblju s takvim kišnim mantilom.

Nikad ne odem dok ne odsedim bar sat vremena. Valjda se nadam da ću tako uspeti da iskamčim pravu vrstu tuge, samo ako budem dovoljno uporna. Kad bih samo mogla da se lošije osećam, mislim da bih se bolje osećala. Kad bih mogla da sedim ovde i cedim maramicu za maramicom, a ne da sebe krišom posmatram sa strane, da vidim jesu li mi suze iskrene.

Neprijatna je istina da sam polovinu tog vremena samo besna na njega. Prokleti izdajnik! Zašto nisi mogao da se malo bolje paziš? A ostatak vremena osećam nešto što najviše liči na osećanja deteta kada mu uquine dvanaestogodišnji papagaj tigrica. Baš tako.

Nedostaje mi svakodnevno društvo i naše dnevne rutine. Niko ne šuška novinama pored mene u fotelji, ne miriše više kafa kad se vratim kući, cipelarnik izgleda kao drvo bez lišća bez svih Erjanovih gojzerica i gumenih čizama.

Ako se ne setim šta je „Bog sunca – dva slova”, onda moram da nagađam, ili da to pitanje preskočim.

Polovina bračnog kreveta uvek je nameštena.

Niko se ne bi pitao gde sam kad ne bih došla kući, jer me je slučajno zgazio automobil.

I nikog nema da povuče vodu u toaletu osim mene.

Znači, sedim na groblju i nedostaje mi šum iz toaleta. *Weird enough for you, Stephen?*²

Ima u groblju nečeg što me uvek tera da razmišljam kao drugorazredni standap komičar, sav u grču. Potiskujem i prizivam osećanja, naravno –valjda to mogu da priuštim. Osim potiskivanja, nemam mnogo toga čime bih se bavila ovih dana.

² Je li ti ovo dovoljno čaknuto, Stivene [King]? (eng.) – Prim. prev.

Sa Erjanom sam bar znala ko sam. Mi smo jedno drugo definisali, tome valjda i služe veze dvoje ljudi.

A ko sam sada?

Potpuno sam ostavljena na milost i nemilost utisku bilo koga ko me slučajno vidi. Za nekog sam birač, za nekog drugog pešak, primalac dohotka, konzument kulture, ljudski resurs ili vlasnica stana.

Ili samo skup procvetalih krajeva kose, propustljivih menstrualnih uložaka i suve kože.

Ali, naravno, još mogu da iskoristim Erjana da me definiše. Tu uslugu mi može pružiti i posthumno. Da nije bilo Erjana, zvali bi me „neudata devojka 30 +”, taj sam izraz juče videla u novinama i digla mi se kosa na glavi. Umesto toga, sada sam „još mlada udovica bez dece”, tako tragično i setno! Pa, hvala ti na tome, Erjane!

Negde duboko u meni postoji i slabi, potmuli osećaj čiste zbunjenosti i razočaranja. Razočarana sam zato što je Erjan umro.

A već smo isplanirali svoju budućnost, i kratkoročno i dugoročno. Odmor uz veslanje kanuom u Vermlandu i povoljno penziono osiguranje za oboje.

I Erjan bi trebalo da bude razočaran. Sav onaj taj-či, neprskani krompir i polinezasićene masti. Šta mu je to pomoglo?

Pita se drugorazredni komičar i pokazuje svoje žute zube.

Ponekad pobesnim u njegovo ime. Nije pravedno, Erjane! Bio si tako dobronameran i kompetentan!

Ima ponekad i malo zabrinjavajućeg lepršanja između nogu, nakon pet meseci celibata. Zbog toga se osećam kao nekrofil.

Pored Erjanovog spomenika stoji jedan monstruozan spomenik, oličenje vulgarnosti. Beli mermer sa zlatnim kitnjastim natpisom, anđelima, ružama, pticama, poruke ispisane na viju-

gavim trakama, pa čak i jedna zabavna mrtvačka glavica i kosa. Sam grob je prepun biljaka, kao da je rasadnik. Na spomeniku su ispisana imena, jedno muško i jedno žensko, sa približnim godinama rođenja, pa pretpostavljam da dete odaje priznanje svojim roditeljima na ovako preteran način.

Pre nekoliko nedelja prvi put sam videla ožalošćenog pored tog vulgarnog spomenika. Muškarac mojih godina, sa postavljenom vindjaknom u nekoj vrištećoj boji i postavljenim kačketom sa zaštitom za uši. Kačket je viši spreda, kao što Amerikanci nose, s natpisom „ŠUMARI”. Žurno je grabuljao i kopao po rasadniku.

Pored Erjanovog spomenika ne raste ništa. On bi verovatno smatrao da je ružin grm potpuno pogrešan, toj vrsti biološki nije mesto na groblju. A hajdučku travu i medunike ne prodaju u cvećari ispred groblja.

Šumar dolazi redovno u podne, u intervalima od po nekoliko dana. Uvek je natovaren novim biljkama i đubrivom. Deluje ispunjen ponosom uzgajivača, kao da je grob njegova lična bašta.

Poslednji put je seo pored mene na klupu i posmatrao me ispod oka, ali nije ništa rekao.

Čudno miriše i ima samo tri prsta na levoj ruci.

Dođavola, ne mogu da je podnesem, prosto ne mogu da je podnesem!

Što mora stalno da sedi tamo?

Često nakratko posedim na klupi, kad sredim grobove, da razmislim malo, nastavim prekinute misli, pokušavam da pohvatam krajeve, repove koje još mogu da uhvatim, da bih mogao da se provučem kroz još jedan dan, ili dva. Ne mogu da razmišljam u kući na farmi, trčeći od jedne obaveze do druge. Ako mi misli nisu usredsređene na ono što radim, onda se obavezno desi neka omanja katastrofa koja mi nabaci još jedan radni dan. Udarim u kamen dok vozim traktor i polomim zadnju osovinu. Krava zgazi sisu jer sam zaboravio da joj zakačim kaiševe za vime.

Odlazak na groblje mi je jedini trenutak predaha, a čak ni tamo ne osećam da imam pravo da sedim i samo razmišljam. Prvo moram da grabuljam, sadim i sređujem, pre nego što sebi dopustim da sednem.

I onda ona sedi tamo.

Ubledela kao stara fotografija u boji koja je godinama stajala u izlogu. Svetla, uvenula kosa, blede lice, bele trepavice i obrve,

odeća u razvodnjenim bojama, uvek nešto svetloplavo ili bež. Bezbojna osoba. Cela njena ličnost isijava drskost – malo šminke ili neki svetlucavi nakit rekao bi svetu da ovde sedi osoba kojoj je stalo do toga kako je svet vidi i šta misli. Njena bledoća poručuje samo: Boli me uvo šta vi mislite, ja vas čak i ne primećujem.

Ja volim kad izgled žene govori: Vidite me, vidite šta ja imam! Onda se osećam nekako polaskano. Treba da nose svetlucavi karmin i male špicaste cipele s tankim kaišćićima, i treba da podignu grudi nama ispod nosa. Nema veze ako se karmin razmaže, ako haljina puca po šavovima zbog spojlera oko struka, ako se lažni, ogromni biseri guraju jedan pored drugog – ne mogu svi da imaju ukusa, važna je namera. Uvek se pomalo zaljubim kad vidim malo stariju ženu koja je ceo dan posvetila tome da bude primećena, naročito ako nosi duge veštačke nokte, kosu uništenu od silnog uvijanja i rasklimatane visoke štikle. Odmah poželim da je zagrlim, utešim i laskam joj.

To naravno nikad ne radim. Najbliže im priđem u pošti ili banci, na mojoj farmi, osim osemenjivačice i veterinarke, nema drugih žena. U dugim, plavim gumenim kecljama, grubim čizmama, s maramom na glavi i cevkom s bikovom spermom na gotovs. I nikada nemaju vremena da ostanu i popiju šolju kafe – čak ni kada ja imam vremena da skuvam kafu.

Poslednjih godina majka mi je stalno zvala da treba da „izađem” i nađem sebi devojkicu. Kao da one postoje tamo negde, jato voljnih devojkica, i samo treba da izađete i izaberete jednu. Kao kad uzmete lovačku pušku usred sezone, izađete napolje i upucate zeca.

Ona je već znala, mnogo pre nego što sam ja saznao, da je rak polako izjeda iznutra i da ću ostati sam. Ne samo što se tiče posla na farmi, već i po pitanju svega onoga što mi je ona svih ovih godina pružala: topli dom, čist i namešten krevet, čist radni

kombinezon svakog drugog dana, ukusnu hranu, uvek vruću kafu i sveže kolače. A iza svega toga je bio posao o kome ja nisam morao da razmišljam – cepanje drva, loženje, branje šumskog i jagodičastog voća i pranje veša, sve ono za šta ja sada nemam vremena. Radni kombinezon je sav krut od balege i ukiseljenog mleka, čaršavi posiveli, kuća ledena kad se uđe, šolja tople vode iz česme sa kesicom neskafe. A proklete viršle pucaju u mikrotalasnoj svakog dana.

Imala je naviku da otvori drugi deo *Landa*³, stranu sa ličnim oglasima i da ih ostavi pored moje šolje sa kafom. Znala je ponekad i da zaokruži neki oglas. Ali nikad ništa nije rekla.

Međutim, majka nije znala da više nema jata devojkica oko mlekare, spremnih da postanu domačice „atraktivnom neženji” sa sopstvenom kućom i okućnicom. Sve su pre nekoliko godina otišle u grad i postale vaspitačice i medicinske sestre, udate su za mehaničare i komercijaliste i razmišljaju o kupovini kuće u nizu. Ponekad dođu preko leta sa svojim muževima i ponekim klincom u nosiljci, a onda se nekoliko nedelja izležavaju u ležaljicama na staroj farmi svojih roditelja.

Karina, koja me je stalno jurila na kraju osnovne škole i koja je pristajala da se poda ako joj se malo dodvoravaš, ponekad me i sada sačeka u zasedi u prodavnici. Prodavnica je otvorena tokom letnjih meseci, možda još samo nekoliko leta. I onda odjednom iskoči ispred mene i pravi se kao da je slučajnost što smo se sreli, i počne da me ispituje da li sam oženjen i da li imam dece. Ona sada živi u gradu, u vanbračnoj zajednici sa Stefanom koji radi u magacinu u *Domusu*, kaže pobedonosno, i gleda me kao da treba da lijem suze nad onim što sam propustio. Ma, baš.

³ Švedski časopis. – Prim. prev.

Možda i ona, ona bledolika, isto ima stare roditelje kojima može leti da oputuje i da se izležava. Prijalo bi mi da nestane na nekoliko nedelja. Mada leti ja i nemam vremena da dolazim ovde, osim ako ne pljušti kiša pa ne mogu da sakupljam seno.

A onaj nadgrobni spomenik u koji stalno bulji! Kakav je to spomenik? Izgleda kao nešto čime geometri označavaju među!

Majka je ocu izabrala ovaj naš spomenik, vidim ja da je nakinđuren, ali vidim i svu ljubav koju je unela u biranje. Nedeljama je tražila, naručivala kataloge i ostalo. Svakog dana je imala nove ideje oko ukrašavanja i na kraju ih je sve iskoristila.

Erjan. Da li joj je to otac, ili brat, ili muž? I ako može da dolazi i bulji u taj kamen dan za danom, zašto nije mogla da zasadi bar jedan cvet na grobu?

*Naravno da rane žude da zarastu
i sat želi da bude navijen
(koji blam biti zakočen na pola dva!
u odsečenim udovima javljaju se
fantomski bolovi*

Danas se desilo nešto potpuno neočekivano.

Bio je vedar hladan jesenji dan i u vreme ručka otišla sam u uobičajenu posetu groblju. Šumar je sedeo na klupi, sumorno piljeći u mene kad sam stigla, kao da vršim neovlašćeni upad na njegovo lično groblje. Šake su mu bile umazane zemljom, valjda je do sada već završio svoje svakodnevno „dobro delo” kultivisanja. Pitam se zašto ima samo tri prsta?

Sela sam na klupu i počela da mozgam o tome kakvu bismo decu Erjan i ja imali. Erjan bi uzeo roditeljsko odsustvo polovinu vremena i znao bi sve o platnenim pelenama i praktičnim nosiljkama. Išao bi na časove plivanja za bebe.

Pet godina smo bili u braku i gotovo se nikad nismo posvađali. Bilo je nekoliko ljutih odgovora, poneko brecaje ovde i frktanje onde, uvek s moje strane, ali nikad nije otišlo dalje od toga.

A to nije bilo mojom zaslugom. Erjan se nikada ni sa kim nije svađao. Uvek bi prijateljski objašnjavao svoj stav iznova i iznova, dok se čovek ne bi predao od iznemoglosti.

Nekoliko puta sam izgubila kontrolu zbog te njegove silne blagosti i ponašala se detinjasto – šutirala sam nameštaj, ljutito izmarširala iz sobe, treskala vratima. On se uvek pravio da to

ne primećuje, a ja nisam htela da teram dalje pošto sam imala utisak da mu poklanjam stilske poene.

Jednom sam izgužvala dnevne novine, deo po deo, i gađala ga izgužvanim lopticama. Pola subote smo proveli uz novine – trebalo je prodiskutovati debate u novinama, posvetiti pažnju kulturnim događajima, čak i ako su se dešavala na trista kilometara udaljenosti, nasmejati se stripovima i isplanirati zanimljivu laku subotnju večeru sa sušenim paradajzom. Imala sam osećaj da mi stvarni život klizi iz ruku, da se ubrzanim tempom odvija izvan mojih prozora dok mi čitamo, tako da sam šćepala novine i krenula u napad. Njegove smeđe oči postale su tako zabrinute da mi je preostalo jedino da ga zvekнем ili počnem da plačem.

Pa sam, naravno, počela da plačem, ljutito. Iritirajuće je bilo upravo to što je *on* bio taj koji bi navukao zelene čizme i izašao u stvarnost sa svojim dvogledom za posmatranje ptica u ruci, pre nego što bih ja i stigla do drugog dela novina. „Ti uvek moraš da imaš neki dvogled između sebe i stvarnosti”, šmrčala sam kroz suze i osećala se još neshvaćenijom, pošto ni sama nisam mogla sebe da shvatim.

Nekoliko dana nakon toga, u prolazu mi je tutnuo članak o predmensturalnim tegobama i prijateljski me potapšao po ruci. Odmah sam htela da izgužvam članak u lopticu i gađam ga njime, ali dok sam ja stigla da se iznerviram, on je već otključao svoj mauntin bajk i nestao.

U početku sam bila zaljubljena u njega. Pisala sam mu ljubavna pisma u heksametru koja su mu izmamljivala osmeh. Pentrala sam se na tanke grane da bih mogla da mu uslikam ptičja gnezda i stajala sam u ledenoj vodi i dozvoljavala pijavicama da mi se zakače na noge kad mu je to trebalo za neko istraživanje.

Jedan od razloga je možda to što je lepo izgledao. Tople smeđe oči, visoko, lepo građeno telo, lepe mišićave ruke koje su uvek nečim bile zauzete. Bio je lep osećaj što ga druge žene merkaju, a onda se štrećnu od iznenađenja kad ugledaju moju izbleđelu ličnost pored njega. (Eto vam! Ovog kapitalca sam ja na svoju udicu upecala, neka vam je to nauk, ženske!)

Prazno hvalisanje. Nemam ja pojma kako sam ga „uhvatila”. Ja inače kod lepih frajera ne budim veće interesovanje od šare na klozetskim pločicama koje je birao neki službenik za potrebe državne ustanove.

Međutim, otkako me je Erjan primetio – radila sam na pultu za informacije u biblioteci i pomogla mu da nađe engleske zoološke časopise – kao da je ciljano odredio da sam ja njegova ženska, jedina kojoj će posvećivati pažnju. Kao što je uvek posebnu pažnju posvećivao proizvodima Fjelreven⁴.

U početku sam imala osećaj da me testira, kao da sam na nekom licenciranom testu koji treba da pokaže da li određeni proizvodi odgovaraju potrebama potrošača. U šumi. U krevetu. U bioskopu, pa u kafiću na razgovoru posle bioskopa. I bez nesuglasica. Naređali smo svoje stavove kao pletivo na igle i zadovoljno gledali šaru koja se pojavljivala pred nama.

Tako da smo se venčali i odahnuli oboje. Položili smo test zrelosti, vreme je za sledeću fazu.

Upravo smo počeli da se smešimo jedno drugom ispred prodavnice s bebi opremom kad je otišao i umro. Jednog ranog jutra zgazio ga je kamion kad je biciklom krenuo da gleda igru tetreba. U ušima mu je bio zvuk ptica sa kasete koju je nosio sa sobom – ili nije čuo kamion i zaševrdao prema njemu, ili je vozač kamiona zaspao za volanom.

⁴ *Fjällräven* – švedski brend proizvoda za planinarenje, lov i boravak u prirodi. – Prim. prev.

Ovaj mali diskretni kamen ispred mene – to je sve što je ostalo. A ja sam besna na njega što me je tako ostavio, a da nije prvo porazgovarao o tome sa mnom... Ovako nikad neću saznati ko je on bio.

Izvadila sam svesku iz torbe. To je mala plava sveska sa tvrdim koricama i slikom jedrenjaka na svetloplavom moru na naslovnici. Zapisala sam:

*Naravno da rane žude da zarastu
i sat želi da bude navijen.*

Ne zanosim se da stvaram poeziju dok upisujem reči u svesku. Samo pokušavam da uhvatim stvarnost u slikama. To radim skoro svakog dana, kao što drugi pišu spiskove sa stvarima koje treba da urade ne bi li uveli malo reda u svoju svakodnevnicu. Niko ne treba da ih čita – ja ljudima ne pričam ni o svojim snovima. Svako ima svoj način razumevanja života.

Šumar me je krišom posmatrao. Samo ti bulji, pomislila sam, i misli da sam neka vredna domaćica koja planira nedeljni budžet domaćinstva.

Baš u trenutku kad sam zavrtala poklopac na svoje nalivpero (uspela sam da nađem takvo, starinsko – razmišljanja treba zabeležiti mastilom), naišla je jedna mama sa devojčicom od tri-četiri godine i uputila se ka grobu pored Šumarevog, s druge strane. Devojčica je nosila sjajnu, jarkoroze kanticu za polivanje koja je delovala novo, a ona ju je nosila kao da je krunski dragulj. Mama se bacila na sređivanje, raspoređivala je špicaste vaze i šuškala zaštitnim papirom za cveće, dok je devojčica skakutala oko groba i prskala vodom iz svoje kance. Odjednom je šakom poklopila usta, pogled joj je bio prestravljen, oči razrogačene:

„Mama! Polila sam znak! Deda će sad da poludi!”

Osetila sam kako mi se uglovi usana izvijaju i bacila sam pogled na Šumara. Istog trenutka je on pogledao u mene.

I on se smeškao. I...

Nema načina da se taj osmeh opiše a da se ne upadne u divan svet ljubavnih pesama.

Bilo je u tom osmehu sunca, i ukusa jagoda, i poja ptica, i odsjaja svetlosti na vodi. I bio je usmeren ka meni, pun poverenja i ponosa, kao dete koje vam pruža poklon koji je samo upakovalo. Osmehivala sam se od uva od uva. A između nas se stvorio luk svetlosti, u to sam i dan-danas spremna da se zakunem – one plavičaste vrste koju je moj nastavnik fizike znao da napravi pomoću nekog aparata. Trajalo je tri sata, ili, moguće je, tri sekunde.

Onda smo oboje, u isto vreme okrenuli glavu napred, kao po naredbi. Sunce je zašlo za oblake, a ja sam sedela i u glavi premotavala usporenu reprizu njegovog osmeha.

Da mi je Merta, moja najbolja, a možda i jedina prijateljica, pričala o tom osmehu kakav smo Šumar i ja razmenili, pomislila bih da je to zbog njene uže specijalnosti da mašta o stvarnosti i prikaže je uzvišenijom i lepšom nego što jeste.

Zavidim joj zbog toga. Ja, opet, imam sklonost da kad se beba nasmeši pomislim da ima gasove, ako vidim zvezdu padalicu pomislim da je to polomljen satelit, pesma ptica je puna pretnji upućenih uljezima, a Isus najverovatnije nikad nije postojao, bar ne tamo i tada.

„Ljubav” je potreba ljudske vrste za genetskom varijacijom, inače bi bilo dovoljno da se ženke razmnožavaju kloniranjem.

Naravno da sam svesna toga da su između muškaraca i žena na delu moćne snage. Jajašce poskakuje u nama i prosto žudi da ga odgovarajuća sperma oplodi. Cela mašinerija se uz trzaj pokrene kad pravi spermatozoid naiđe.

Ipak, nisam bila spremna na osmeh kojim me je dočekaov ovaj oklop sperme! Jajašce je poskočilo u meni, odskočilo, poletelo, napravilo salto i viknulo: „Ovamo! Ovamo!”

Htela sam da mu viknem „Na mesto!”

Umesto toga, okrenula sam glavu od Šumara i krajičkom oka posmatrala njegovu ruku na klupi. Lupkao je i lupkao priveškom za ključeve sa znakom Volvoa, držeći ga među svoja tri prsta.

Na mestu domalog i malog prsta nalazili su se glatki zglobovi. Ruke su mu skorele od zemlje i možda ulja, a vene na ruci nabrekle. Poželela sam da pomirišem njegove ruke i usnama pomazim prazne zglobove.

O, bože, moram da odem odavde! Da li se ovo dešava svim odraslim ženama koje žive bez muškarca neko vreme?

Tako da sam ustala, hladnim rukama zgrabila svoju torbu i otrčala odande, tražeći najbliži put do kapije, preko kamenja i niskih živica.

Kasnim sa knjigovodstvenim računima. Imam osećaj kao da je sve krenulo u propast, pitam se da li je to razlog što nemam hrabrosti da počnem da sređujem papire i račune? Ona gomila papira iz starog oćevog radnog stola samo što ne eksplodira, kao da u toj gomili leži neki prokleti papirić iz banke i kuca kao tempirana bomba, papirić koji me obaveštava da sam kredit doveo do samog dna. Ne smem čak ni da se javljam na telefon u toku dana, to bi mogli da budu oni.

Nikad nisam bio dobar s parama, niti papirima. Majka je bila dobra u tome. Imala je naviku da sedi za tim radnim stolom i poluglasno mrmlja, i s vremena na vreme pogleda me preko okvira svojih naočara i upita me nešto na šta lako mogu da odgovorim:

„Hoćemo li imati dovoljno semena? Jesi li platio veterinara?”

O svemu ostalom je sama brinula. I bilo je dovoljno da joj kažem koliko mi gotovine treba, nikad nije postavljala pitanja, čak ni kada mi je palo na pamet da Anet, sa kojom sam se neko vreme zabavljao, kupim debelu narukvicu. Anet me je stalno gnjavila kako ona obožava narukvice, to je skoro jedino čega se sećam u vezi s njom.

Majka mi je jednom, pred kraj, rekla da treba da dam poslovnoj agenciji da vodi računa o svemu. Ona je razmišljala o tome iako je bila na infuziji. Zbog te infuzije morala je stalno da ima gusku kraj sebe, i zbog toga se osećala nelagodno. Kada bi bolničarka ušla sa guskom, ja bih rekao da moram da izađem da pušim. Nisam imao srca da joj kažem da neću imati para za poslovnu agenciju, prihod od mleka je svakog meseca bio sve niži.

A, inače, to se više i ne zove poslovna agencija, a one mlađe novozaposlene zverke tamo ponašaju se kao posrednici na berzi. Nikad se ne osećam prijatno u njihovim prostorijama.

Majka je takoreći bila ljuta na svoj rak koji ju je sprečavao da ustane i uradi nešto korisno. Hemoterapija ju je iscrpela i oduzela joj svu snagu, ali kad god bih ja naišao, ona samo što ne bi rekla: „Uh, baš bezveze! Izvini zbog ovoga!”

Bestraga, evo je ova bezbojna opet! Zar nema pametnija posla? Izgleda kao prava domaćica, neko ko možda ima neki mali, bezvredni poslić dok iščekuje brak s nekim šefom računovodstva. Ma, ona izgleda baš kao da radi u nekoj banci!

Seda i gleda me kao da sam ček bez pokrića – neka neprijatnost, ali ipak ne njen problem. Onda duboko uzdahne i izvadi nekakvu svesku iz ogromne cvetne torbe. S mukom otvara poklopac olovke – nalivpera? Mislio sam da to više niko ne koristi otkad je izmišljena hemijska olovka – i počinje da piše, polako i pedantno.

Naravno da postajem neverovatno znatiželjan. Ko je ova žena koja sedi i *beleži* na groblju? Da ne vodi, možda, evidenciju o svim muževima koje je upokojila? Odjednom me pogleda strogo i čujem kratko, odsečeno frktanje: primetila je da sam je posmatrao. Da bih se osvetio njenom uobraženom stavu pokušavam da je zamislim sa kovrdžavom, ljubičastom perikom i mrežastim čarapama. Mlečnobebe dojke, zgnječene, prelivaju se